

Tema 8.- Les competències de l'Estat sobre el territori

1.- La sobirania territorial de l'Estat. 2.- Títols d'adquisició del territori. 3.- Les fronteres i les relacions de veïnatge. 4.- Règims territorials especials.

Esta obra está protegida con una [Licencia Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

1.- La sobirania territorial de l'Estat

- ▶ Territori: Element essencial per a l'existència de l'Estat.
 - Definició: Àmbit espacial (terra/mar/aire) en el qual l'Estat exerceix les seues competències, exigint efectivitat de l'exercici de funcions:
 - P. relativitat: menor exigència en zones difícils.
 - P. notorietat: visible per a la resta d'Estats
- ▶ Caràcters generals:
 - Estable i estar vinculat a la població que ho ocupa d'una manera permanent.
 - Delimitat mitjançant el traçat de fronteres que serveixen per a fitar l'espai en les quals aquest exerceix les seues funcions i desenvolupa les seues competències.
 - Presentar certa continuïtat geogràfica.
 - Efectivitat de l'exercici de les funcions estatals (relativitat i notorietat). De manera exclusiva i ple, amb portant una sèrie de drets inherents, però també deures.

Eixemples:

- Drets: Pp. d'inviolabilitat i integritat territorial- pp. estructural DI Contemporani
- Deures: “Ús no perjudicial del territori” CIJ Estret de Corfú (Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda del Nord c. Albània)-9 d'abril de 1949- pp. assentat en DI Contemporani però problemàtic en la seua aplicació.

2.- Títols d'adquisició del territori

a) Títols d'adquisició originaris

► Suposats:

- Origen històric de l'Estat: Formació de l'Estat sobre territori. Cas més comú.
- Ocupació de territoris sense amo: Concurrencia de condicions exigides de manera continuada per Jurisprudència:
 - Efectivament, que siga un territori sense amo (*terra nullius*) en el moment de l'ocupació.
 - CIJ 1975 Sahara occidental.
 - Que es procedisca a l'ocupació efectiva.
 - Laude Illa de Palmes.
 - Recolzada per la intenció inequívoca d'adquirir sobirania sobre el mateix (*animus occupandi*).
 - CIJ 1953 Assumpte Minquiers i Ecréhous.
 - Recopilats en Laude Eritrea/Iemen 1998.
- Accessió territorial: Incorporació de masses terrestres per maneres geològiques naturals o per obra humana. Regeix la regla de l'adquisició de sobirania de facto per l'Estat del territori principal.

- iv. Supòsits discutits: Proximitat geogràfica? La seua invocació es basa en dues teories: la T^a “contigüïtat” -adjacència geogràfica- i la T^a de la “continuitat” -prolongació nacional del territori. En DI no s'accepta per a l'adquisició de sobirania sobre territoris terrestres, però sí per a estendre la sobirania sobre espais marins adjacents o espai aeri suprayacent.

b) Títols d'adquisició derivatius

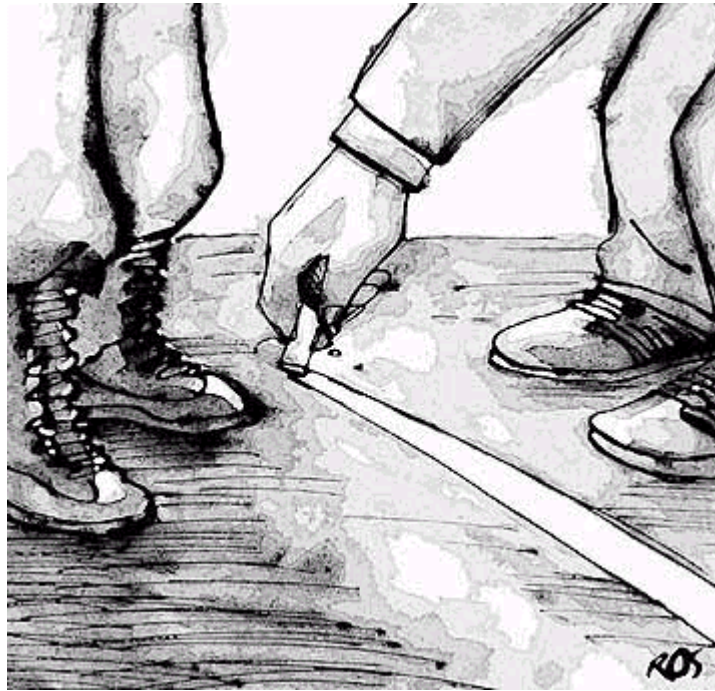
► Suposats:

- Cessió: renúncia d'un Estat a la seua sobirania sobre territori, a favor d'un altre Estat que l'accepta (a títol gratuït/onerós). Per a la seua perfecció, s'exigeix:
 - Celebració d'acord formal entre les parts.
 - Abandó de l'administració del territori per l'Estat cedent.
 - Exercici efectiu de funcions d'Estat pel cessionari.
- Conquesta: És un títol vàlid en el DI Clàssic, però hui dia es troba prohibit en DI.
 - Doctrina “Stimson” USA 1930.
 - Art. 2,4 Carta ONU. Resolució 2625 (XXV).
- Prescripció adquisitiva o usucapió: És poc freqüent. Es produeix mitjançant l'exercici efectiu de funcions d'Estat durant un temps sobre territori que pertany a un altre Estat.
- *Uti possidetis iuris*: L'origen d'aquest títol es troba en la descolonització d'Hispanoamèrica, quan les antigues fronteres entre virregnats es converteixen ipso iure i ab initio a les fronteres internacionals dels nous Estats. La seua finalitat és doble: Evitar conflictes armats i evitar la creació de territoris nullius.

Problemes: Les fronteres de virregnats no respectaven els territoris dels pobles colonitzats, així que s'auguraven conflictes interètnics (Àfrica). En molts casos, planteja problemes en xocar amb territoris en els quals s'administra efectivament la sobirania per un altre Estat.

En qualsevol cas, s'aplica tant en l'atribució de sobirania territorial als nous Estats com per a solucionar els conflictes de delimitació territorial entre ells.

3.- Les fronteres i les relacions de veïnatge

a) Les fronteres estatals

- ▶ Finalitat: Delimitar el territori en el qual un Estat exerceix la seua sobirania a exclusió d'uns altres.
- ▶ Però el territori d'un Estat no solament és terrestre, amb la qual cosa: fronteres marítimes, terrestres, aèries, lacustres i fluvials.
- ▶ El traçat de fronteres requereix normalment tres etapes:
 - La celebració d'un tractat en el qual s'especifiquen els criteris a seguir (ús de fronteres naturals/elements artificials/criteris imaginaris).
 - La delimitació de la frontera: el tractat crea una “comissió de límits” paritària que s'encarrega, normalment, de traçar la frontera en un mapa segons els criteris pactats, i excepcionalment per a suplir les llacunes del tractat.
 - Demarcació de la frontera.
- ▶ Els conflictes poden deure's a la inexistència mateixa del tractat o a una interpretació divergent sobre aquest.

b) Les relacions de veïnatge

- ▶ Conjunt de normes de DIGUES (convencionals o consuetudinàries) que regulen les relacions mútues entre Estats veïns en les parts limítrofes dels seus territoris.
- ▶ Continguts de la cooperació transfronterera: comunicacions terrestres, ús de rius, llacs fronterers, aprofitament recursos naturals compartits.
- ▶ En el Consell d'Europa: Conveni marc europeu sobre la cooperació transfronterera entre entitats o autoritats territorials (en el nostre cas, existeix amb FR però no amb *PORT).
- ▶ Existeix gran incidència del Dret de la UE.

4.- Règims territorials especials

a) Condomini

- ▶ Definició: situació d'un territori en el qual les competències territorials són exercides per dues o més Estats en règim d'igualtat (comissions paritàries).
- ▶ Exemples:
 - i. Badia històrica de Fonseca (Nicaragua/Hondures i El Salvador) CIJ 1992
 - ii. Illa dels Faisans i franja central del Riu Bidasoa en la seua desembocadura en la Badia de Hguer (Espanya-França, tractat de 1856).

Documento cartográfico presentado por Honduras en el prelujo de la reunión de Mangua en la que se reunirán los dignatarios Porfirio Lobo, Daniel Ortega y Mauricio Funes.

b) Ocupació bèl·lica.

- ▶ Com a conseqüència de conflictes armats internacionals, es poden produir situacions d'ocupació de tot o part de territori d'un Estat per les FA d'un altre. DI es considera un acte internacionalment il·lícit si es produeix com a conseqüència d'una violació de l'art. 2.4 de la Carta d'UN (Resolució 2625 (XXV)).
- ▶ Són situacions de fets, sobre les quals es projecten normes:
 - Generals del DI:
 - Regeix el principi d'efectivitat.
 - És una situació temporal.
 - No és susceptible mai de generar l'adquisició definitiva.
 - La potència ocupant és internacionalment responsable de les violacions del DI que es cometen en el territori ocupat.
 - DI Humanitari: Convenció de la Haia de 1889/Convenis de Ginebra de 1949/Protocols de 1977. Així, són obligacions de la potència ocupant:
 - Respectar drets de les persones internacionalment protegides (PC/ferits en combat/POW).
 - Béns: prohibició pillatge, confiscació propietat privada i destrucció béns.

- DI dels DH: Vigència absoluta de tots els drets humans.

c) Bases militars estrangeres.

- ▶ Són el resultat de tractats que permeten l'existència de tals bases en el territori d'un altre Estat.
- ▶ No suposen cessió territorial.
- ▶ Concessió d'un permís per a utilitzar parts del territori nacional.
- ▶ Generalment, tenen una duració limitada. És més, si es pacta la duració il·limitada és pràcticament impossible finalitzar-la.
 - Exemple:
 - Base militar EUA a Guantánamo-1903.
 - FA dels EUA a Espanya.
 - Bases de l'OTAN.

d) Territoris colonials

- ▶ Des del SXV al SXIX, es produeix la colonització de territoris no europeus pels Estats europeus (posteriorment, també per part de EUA).
- ▶ El procés descolonitzador es resumeix en les següents fites:
 - 1812-1880: Emancipació dels pobles colonitzats per Espanya i Portugal a Amèrica.
 - Pacte de la SdN 1919: règim de mandats per a les excolònies dels perdedors de la I^a GM (Alemanya i Imperi Otomà).
 - Apareixen alguns nous Estats (l'Iraq, Síria, Líban, ...)
 - Alguns mandats, no obstant això, no porten a la independència (Àfrica sud-occidental: Namíbia).
 - Carta ONU 1945 distingeix entre “Territoris no autònoms” (Cap. XI) -colònies dels Estats que no van perdre la II^a GM i als quals cal donar desenvolupament econòmic però no necessàriament independència- i el “Règim internacional d'administració fiduciària” (Cap. XII) -territoris que han d'accedir a la independència-.
 - AGNU Res. 1514 (XV) de 1960: Declaració sobre la concessió d'independència als països i pobles colonials.
 - Dret d'autodeterminació de pobles colonials sense distinció entre Cap. XI-XII Carta NU.
 - Aparició de quasi 100 nous Estats.
- ▶ Hui dia, la descolonització està pràcticament conclosa (Gibraltar/antic Sàhara espanyol/Illes Malvines).

e) Administració internacional de territoris

- ▶ En general, es defineix com aquella situació en la qual una OI exerceix temporalment les prerrogatives de poder sobre el territori per a:
 - Protegir a la població.
 - Contribuir al manteniment de la pau i seguretat.
 - Intentar la reconstrucció nacional d'Estats fallits.
 - SdN: Sarre, Danzing, Letizia.
 - ONU: Trieste, Congo, Jerusalem.
- ▶ En sentit estricte, es defineix com aquella situació en la qual una OI assumeix el poder global de govern sobre un territori. Només dos casos en el marc de l'ONU:
 - ▶ Timor-Leste (CS Res. 1292 (1999)-ATNUTO)
 - ▶ Ex-Iugoslàvia: Mostar (primer UE i després administrador internacional) i CS Res. 1244 (1999) Missió d'administració provisional de NU en Kòsovo (fins a 2008-independència).

Esta obra está protegida con una [Licencia Creative Commons Atribución-NoComercial-SinDerivar 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).